

ALBINA CARPATILOR.

Apare 1 cōlă și jumătate pe săptămână. ABONAMENTUL pentru Austro-Ungaria: pe an 8 fl., pe 6 luni 4 fl. 40 cr., pe 3 luni 2 fl. 40 cr.; pentru România: pe an 20 lei, pe 6 luni 11 lei, pe 3 luni 6 lei. — Un număr 20 cr. sēt 45 bani. — Un volum à 6 cōle 70 cr. sēt lei 1.70. — La 10 esemplare 1 rabat. Abonamentele se fac la editorul Visarion Roman în Sibiiu, la colectanți, la oficiile postale și la tōte librăriile.

Vięta lui Onufriu,

Roman,
de Theochar Alexi.

(Continuare.)

Vędęnd acęsta nu sciũ cum imi veni sã-i đic:

— Se vede cã nu mę iubii Domnișorã, cã nu mi-ați turnat paharul plin.

Încã nici apucasem sã đic bine aceste cuvinte și-mi pãru fōrte ręu de ele, simțind cã făcuĩ o neghiobiã și încã de cele mari. În adevęr, decã mę iubia Elisa, ceea ce pãrea real dupã tōte semnele infalibile, pe care le observasem chiar acum, decã în adevęr mę iubia acęstã fetiță, și decã eũ nu voiam sã întore acest simțãmęnt, atunci de ce sã-i vorbesc astfel? De batjocurã ore? Nu, cã-cĩ sęrmana fatã nu merita nici de cum asemenea tractare din partea mea. Decã nu era batjocorã, ce era? Din inimã curatã sã fi purces aceea observațiune? Nu sciũ.

Elisa o luã în sensul ręu, cã-cĩ la acele cuvinte deveni palidã și đise cu o prezențã de spirit de care nici odatã nu o-aș fi cređut-o capabilã, đise dar:

— „Iubirea nu se męsorã cu paharul“.

Eũ simții tōtã greutatea acęstui ręspuns, și pentru a repara neghiobia mea, mę grãbiĩ a-i spune.

— „Ęrtã-mę, Eliso, decã mi-am permis a glumi într'un moment, care dupã cum simț și eũ prea bine, nu era de naturã a suferi asemenea observațiunii ridicole, ertã-mę, și în semn de ertare tinde-mi mânia. —

Elisa-mi dede mânia, pe care eũ în cãldura afectului meu, o luã într'ale mele, și tinđęndu-o astfel, depuseĩ o sãrutare fierbinte pe degetele ei delicate, âmplęndu-mę de un fior dulce, cã-cĩ simții cã Elisa în loc de a se feri de aceea sãrutare, imi strinse mânia cu cãldurã.

Alea jacta est. Ursita s'a împlinit.

Ah tinerețe, tinerețe! ce minte ai? micã si fãrã de putere, și ce inimã ai, mare și cu încãpere.

În acest moment de estas auđirãm de odatã vocea

Domnului Anghel, — care intrase fãr' de veste în odaia la noi, — strigãnd:

— „Aferim, veđi așa-mi place și mie! V'ați înțeles și voi, bine, prea bine. În ciuda fratelui meu Gligore și în necazul neomenosului de Iancu vę voiũ logodi pe voi amãndoĩ îndatã ce te vęi însãntoșã, Onufrie. Sã vadã ei ce pōte Anghel, când vrea el ceva, sã vadã Gligore cã nu-mi pasã nici de cum de el“.

Din tōte spusese Domnului Anghel înțelesei numai atãt, cã el era încântat de ceea ce vęduse petrecęndu-se între mine și Elisa, fiindcã avea de gãnd sã mę logodęscã cu fiãsa în ciuda fratelui sęu Gligore. Însę nu aveam nici cea mai micã idee de pricina, care l'ar fi putut îndemna pe Domnul Gligore, sã-i fiã ciudã decã mę voiũ logodi eũ cu Elisa. Cu tōte cã nu-mi putui esplica acęstã întrebare, tot nu mę ocupaĩ mai mult de ea, cã-cĩ aveam destul de gãndit dãnd ascultare mulțimei de idei, care mę nãpãdisese acum.

Era ore iubire curatã acea simțire, care-mi cuprinse pieptul acum? Se pōte! cã-cĩ nu mai simțiam ca mai înainte, când era vorba de Clara. Nu simțiam cu acel foc consumãtor, cu aceea nebuniã. Simțiam mai domol și cu — reflecțiune. Eram în stare sã-mi construiesc o iconã perfectã despre viitōrea mea fericire. Vedeam pe Elisa alãturi cu mine în viitorul nostru menagiũ, un gãnd, pe care nu-l avusem nici odatã cãt iubisem pe Clara. Atunci mę întrebam neîncetat, decã amorul pe care mi-l arętase Clara era adevęrat sęu decã era numai o prefãcțoriã. Mę întrebam, cu tōte cã pãnã atunci nu mę înșelase încã nimeni, ęr acum, lucru minunat, eram convins de sinceritatea simțãmintelor Elisei. Acum dupã ce avusem ocaziune sã încerc necredința femeescã, eram convins, cu tōte cã sciam ore care relațiune între Elisa și Iancu.

Nu mă îndoiam de dragostea Elisei. „Eram în culmea fericirii“. —

Ce mă priviți cu acel zîmbet de necredință? — se întrerupse aici Onufrii. — Vă uitați la rasa mea murdară, la barba mea stufoasă, la mâinile mele cu pelea grosă și crepată, vă uitați la ticăloșia mea și vă îndoiiți de adevărul cuvintelor mele. Așteptați puțin, ascultați-mă până în sfârșit, apoi judecați.

VIII.

Un moment numai în a ta viață
Stați cu norocul față în față.
Prinde-l atuncea și cu putere
Pune-l în lanțuri, bagă-l în fere,
Că-cî dacă-ți scapă din mîni atuncea
Eternitatea nu-l mai aduce.

Iacob Negruzzi.

Mă însănătoșasem de mult, dar dela Domnul Anghel tot nu mă mutasem. Nu voia să mă lese nici Domnul Anghel, nici Elisa.

Cu Iancu nu mă mai întâlneau decât numai în prăvăliă, că-cî după cum sciti, cocóna Lucsandra nu-î mai erta să vină în casă la Domnul Anghel, unde însă nu ar fi venit nici fără de acésta, fiindcă de când cu istoria cu Clara se schimbaseră de tot. Din vesel și galant, ce fusese devenise acum tăcut și artăgos. Dăcă mai înainte pe când âmbra cu gândul la Clara, nu făcea mai nimic în prăvăliă, acum lipsia de multe ori zile întregi dela trebă, ér când venia, sta cu mâinile încrucișate și privia la noi cum lucrăm, fără a ne da cel mai mic ajutor, fără a vorbi măcar.

Domnul Anghel séra când eram a casă făcea o gură de credea, că cum se va purta Iancu încă odată după obiceiul pe care-l luase acum, va fi cel puțin palmuit. Când era însă față cu el nu dicea nimic, își înghiția necazul, vedându-l atât de nepăsător.

Nu puteam să înțeleg nici decum purtarea stăpânului meu. Și față cu mine nu era după cum ar fi trebuit să fiă, dăcă s'ar fi luat cine-va după vorbele sale.

Îmi promisese, că mă va logodi cu fiia-sa. Acésta promisiune nu devenise încă fapt, ci rămăsese tot vorbă golă. După cât puteam înțeleg prin Elisa, pîdeca cea mai mare venia dela Domnul Gligore.

Despre acest om nu v'am spus până acum alt nimic, decât că era fratele mai mare al Domnului Anghel. Tot ce puteam sci eî însumi despre el era acésta, cu tóte că mă încercasem să mă înformez mai cu amănuntul despre intențiunile sale fôrte rele pentru mine. Încercările mele în acésta privință n'avură nici un rezultat. că-cî Domnul Anghel, de câte ori îl întrebam schimba iute vorba, ér Elisa nu scia să-mi spună nimic. Cât despre cocóna Lucsandra, pe Domniaei nici nu o întrebai, că-cî de la o vreme încóce nu prea vorbea cu mine. Se schimbaseră cocóna, séu mai bine dis. își venise éráși în fire, că-cî lupul își lepădă pîrul, dar nêravul nu. Cocóna Lucsandra ar fi trăit fără ticnă, dăcă s'ar fi arătat și s'ar fi simțit multămită de ori cine ar fi fost. Bunătatea Domniaei cătră mine, se sfêrși tot odată cu însănătoșarea mea, séu mai bine dis și mai adevêrat, tot odată cu înțetarea vizitelor mătușei mele.

Apoi și Domnul Gligore contribuise mult la rēcêla cocónei Lucsandra luându-se cu vorba cu una cu alta pe lângă Domniaei, pentru ca să o întórcă éráși spre Iancu, pe care Domnul Gligore îl protegea prea mult.

Aceste împregiurări mă ținură într'o ameteală continuă, făcându-mă când a fi plin de speranță, când a renunța cu totul la ori-ce idee de fericire.

În acele momente, când tóte păreau a fi în favorul meu, când Domnul Anghel îmi repeta de bună voiă promisiunea sa, când cocóna Lucsandra în tónele ei favorabile mie, și pentru a contraria pe Domnul Gligore, se arêta dinaintea lui binevoitóre cătră mine, când Elisa îmi șoptea despre nemărginirea, despre eternitatea amorului ei, atunci în loc de a sôrbe cu ochii închiși din cupa fericirii, mă apucam să cercetez dăcă cupa în adevêr cuprindea nectarul divin séu dăcă cuprinsul ei era din acele care se serbeșesc cu vremea.

Mă gândeam la caracterul fiitórei mele soții. Elisa era o fată ca tóte fetele nóstre, cu o inimă nici mai bună nici mai rea decât alte copile de sama ei. Avea o creștere cum se obiécnuia pe atunci prin familiile comercianților. Puțin piano, puțină limbă franceză, togmai de ajuns pentru a schimonosi limba maternă, cu vorbe d'al de: „ma chère“, „bon jour“, „bon soir“, „vraiment“, „vous n'avez pas de quoi“ și altele asemenea, destul pentru a înțelega traducțiunile de pe romanele lui Alesandru Dumas bêtrâmul. Dîc traducțiune, nu din greșelă, ci din intențiune, că-cî asemenea opuri literare din vremurile de care vă vorbesc nu le puteai înțelega, dăcă nu cunosceai puțin limba originalului, adică limba franceză.

Elisa era o fetiță, care credea că face poesiă privind séra la luna plină și oftând: „ah lună“, care însă era lipsită de acest simț delicat, înzestrată din contră cu gustul lucului în menagiù și în toaletă.

În toaletă încă nu era togmai peste măsură lucsoasă, dar cu atât mai mult în menagiù. Lucsul, de care voiți să vă vorbesc, trecea în ochii mahalagiócelor de bună căsniciă. Se pricepea la fertul diferitelor compoturi, serbeturi și dulceturi, la prepararea celor mai scumpe prăjituri, la arangeara celor mai neprețuite mezelicuri, dar o supă, o ciorbă bună nu scia să facă și nu scia în ce mod să frige friptura.

Vedeți, că rezultatul cercetărilor mele nu prea era încurăgiător, semnul cel mai infalibil, că dragostea mea cătră Elisa nu era nici decum órbă. Vederea în amor se consideră însă ca un defect și încă un defect fôrte mare, mai ales din partea femeéscă.

Elisa firesce nu era informată de ceea ce se petrecea în sufletul meu, că-cî cătră dênsa eram delicat și simțitor, cu atât mai simțitor cu cât viitorul nostru se arêta mai nesigur. În asemenea momente, de și nu uitam tóte defectele Elisei, defectele care în adevêr esistau numai în inchipuirea mea, totuși nu mă îndoiam de fericirea vieței nóstre conjugale, pe care în nici o parte nu aș fi putut-o găsi mai bună. Ori și unde aș fi căutat în cercul fetelor de pe atunci, nu aș fi nimerit nici una mai bună decât Elisa.

Nóua stare a lucrurilor mă pusese în mare nedumerrire. Nu sciam să mă cred fericit, séu să me tem de viitorul meu.

Departa de Elisa o doria, când însă eram lângă ea, când vedeam și simțiam cât de mult mă iubesc, atunci îmi venia ca o silă de acest amor de datoriă.

Îmi diceam, că o asemenea pasiune care i se pune omului prea la îndemână, nu mai póte fi pasiune.

Afară de aceste reflecțiuni mai facem și altele.

O fată cu caracterul și cu educațiunea Elisei, reflectam eu adeseori, o asemenea fată își schimbă des ideile, prin urmare și simțirile. Ea s'a înamorat de mine, îmi diceam mai departe, crezând acest amor foarte romantic. Aă doră nu este romantic a îndrăgi pe un tiner care zace, precum zăcusem eu, pe patul de chin între morțe și viață? Elisa după părerea mea nu cetise în dar diferitele romane, ea trebuie să se deprinsese a simți tot ca și eroinele din acele povești frumoase.

Apoi éráși îmi diceam: de ursită nu scapi, trebuie să ți se împlinéscă sórtea; că-cî vrënd sórtea și Elisa se va lepăda de tine cu tótă tária credinței pe care o arată acum.

Să va lepăda cum s'a lepădat odată, deși nu de mine ci de altul, de Iancu. Mai sci, decă nu va fi destinată și acum tot pentru primul ei mire, cu atât mai vértos, că Iancu era protegeat de o putere mare, ca Domnul Gligore. Póte nici chiar Elisa nu uitase cu totul pe Iancu, póte că chiar amorul ei cătră mine nu era alt nimic decăt un fel de răsbunare încontra Iancului. În fine mai diceam în mine și așa. Elisa nu va fi iubit nici pe Iancu și nu mă iubesc nici pe mine, ci simte numai ca tóte fetele mari dorul de măritis, așteptând cu nerăbdare emancipațiunea ei de sub jugul maternel și întroducerea ei prin lume.

După câte v'am spus până acum nu trebuie să vă mai observ anume, că cel mai mare dujman al fericirii mele era însăși mintea mea. Dar mai aveam încă și alți mai mulți dujmani, părtinitor însă afară de Elisa, numai pe Domnul Anghel îl mai aveam.

Cu tóte acestea cred, că în fine părtinitorii ar fi învins pe toți dujmanii mei, m'ar fi învins pe mine însumi, decă m'aș fi putut bucura până în sférșit de sprijinul Domnului Anghel, cu tóte că acel sprijin nu eșia din o inimă curată. Nu mă îndoesc, că cu ajutorul său aș fi ajuns la limanul dorit, unde tot aș fi găsit în óre care chip fericirea vieței; însă nu-mi era dat să mă bucur de un destin fericit! Gróznica furtună a trecut peste capul meu și m'a aruncat în fundul lumii, aici în schitul Ialomița, pe vérful unui munte pustiú.

Domnul Anghel în fine făcuse ce făcuse și hotărise ziua logodnei mele cu Elisa.

Aici trebuie să vă spun spre lámurirea Domniilor-vóstre, că acéstă logodnă ar fi fost puțin contrară obiceiurilor nóstre, care nu cunosc logodne cu o durată atât de lungă precum ar fi trebuit să fiă a nóstră, de vreme ce atât eu, cât și mirésa mea eram încă prea tineri pentru căsătoria. Însă, cum vă spusese, Domnul Anghel prin acest pas urmăria un scop tainic, dar un scop de bună samă destul de serios pentru a justifica o abatere din obiceiurile țerei.

Nu mai era până la logodna nóstră decăt două săptămâni, când de odată se întemplă un lucru neașteptat. —

Aici Onufriú se opri éráși și stătu mut mai multe minute. Privirea sa o ținu ținută la podini, capul sprijinit de mână, cu cotul pe masă. Cei cari-l ascultaú așteptau în tăcere, ca să-și urmeze vorba, el însă se pierduse în adâncul suvenirilor sale.

— Care fu acel lucru neașteptat? — întrebă în fine unul dintre ascultători mai nerăbdător decăt ceilalți.

— Ertati lipsa mea de bună cuviință; am tăcut tocmai în un moment unde vă iritasem curiositatea, — di-

Onufriú cu o voce pierdută — ertati, dar credeți-mă că întreruperea întâmplată n'a fost de bună voiă. Imaginile sinistre, pe care mi le reamintesc povestea mea, mi-au tăiat puterile intelectuale pentru un moment. Acum însă m'am recules puțin și cred, că până la sférșit nu voiú mai fi silit a face asemenea pause neplăcute. —

De marchitânia nóstră, adică de prăvălia în care petreceam noi cei mai principali actori ai istoriei mele, de acest local nu v'am spus multe. Nu, fiind-că n'aveam ce să vă spun de acolo, mergënd tóte după tipicul cel cunoscut. Decă vă vorbesc acum de marchetâniă, trebuie să știți că o fac fiind-că evenimentul de care vă voiú vorbi acum se petrecu acolo.

Eram ca în tóte zilele adunați după tarabă, ocupați care cu mușterii, care cu altele. Singur Iancu după obiceiul său, stătea și privia ce făceam. Domnul Anghel eșise de după tarabă pentru a servi pe un boier, care ceruse să vađă un revolver. Acest revolver era pus într'un dulap, la care se duse Domnul Anghel pentru a scóte acea armă de foc. Din întâmplare ochii boierului căduseră pe un revolver, care nici nu era nou, că-cî togmai cu o di mai nainte îl cumpérase Domnul Angel de la un oficer, care fu silit să-l vëndă pentru a plăti o datoriă de „onóre“, adică o datoriă contractată la masa de cărți.

Acest revolver, deși întrebuintat, era ca și nou, astfel încât un om neesperimentat precum era acel mușteriu nici n'ar fi observat acéstă împregiurare și ar fi fost de bună samă, — cum dic comercianții, — păcălit de Domnul Anghel. Adică Dl. Anghel i-ar fi vëndut revolverul vechiú, drept nou, decă nu l'ar fi oprit însăși sórtea dela acest păcat, pedepsindu-l chiar pentru intențiunea neexecutată cu o asprime esagerată, teribilă, — sângerósă; că-cî voind să arete mecanismul revolverului, cocoșul se slobođi fără de veste, ér din țeva presupusă deșertă, se porni un glonț, care se înfipse drept în pieptul Domnului Anghel. Acesta, după lovitură, cădu îndată la pământ ca și mort.

Vă puteți închipui gróza, care ne cuprinse pe noi toți la privirea acestui spectacol înfiorător. În primul moment rămaserăm cu toții, câtși eram în prăvălia, fără mișcare, ca înlemniți. Prăvălia se âmplu de odată de ceta curiosilor. Epistații polițienesci alergară să vađă ce s'a întâmplat, ér după ei năvălia glótă și mai mare. Tăbărise peste noi o mulțime de ómeni, astfel în cât sërmanul Domnul Anghel, care zăcea lungit pe podini, așa precum căduse acolo după lovitura din revolver, era amenințat de a fi călcat de piciórele indiviđilor cari intraseră mai întâi în prăvălia și pe cari-î împingeau din dărept cei din urmă veniți.

Între persónele care intraseră, se afla și un medic. Acesta își făcu loc cu cótele până pe lângă Domnul Anghel, și plecându-se cătră dânsul îl esamină cu de amănuntul. Fața doctorului esaminător se însenină puțin, că-cî găsisse încă urme de viață în corpul nenorocitului; el ordonă ca rănitul să se transporte îndată acasă, ceea ce fu executat fără întârziere. Domnul Anghel fu ridicat, pus într'o birjă și dus acasă.

Ómenii dela poliția, între care se afla și comisarul colórei respective, golise acum prăvălia de curiosi, oprind numai pe martorii oculari ai acestui incident nefast, pentru a face cuviinciosul proces verbal.

Pentru acéstă întâmplare nu putea fi inculpat nimeni

decât singur nenorocitul de pătimaș, decât însuși Domnul Anghel. Drept aceea după închieerea procesului verbal, pe care-l subsemnaram toți cei de față, furăm redați ocupațiunei noastre ordinare.

Când cu ocasiunea subscrierei procesului verbal, observai spre mirarea mea, că Iancu abea putu ține condeiul, așa i se tăiaseră puterile, și că subscrierea sa era cu totul nelegibilă, astfel îi tremurase mâna, când scrisese.

Și noi toți cei-lalți eram cu toții spăriați și turburați, însă nici unul dintre noi, ba ce este mai mult nici eu, fiitorul ginere al Domnului Anghel nu-mi eșisem așa din fire, ca Iancu.

Acastă băgare de samă mă puse pe gânduri strani, care se prefăcurea, așa putea dice, în bănuelă, când vedui că Iancu, în loc de a asista la închiderea prăvăliei, precum i s'ar fi convenit în calitatea sa de casier, ce era după nume, și în loc de a ne însoți pe noi la casele Domnului Anghel, unde merserăm pentru a întreba de starea nenorocitului nostru stăpân, se duse în odaia băeților sub cuvânt, că el însuși s'ar simți foarte rău.

N'am voit să-mi fac păcate și d'acea nu m'am esprima prin cuvinte bănuela cea grea, care-mi apăsa cugetul.

Eu însumi devenisem prin acest accident funest într-o stare prea critică. Dacă Domnul Anghel prin acel glonț năpraznic fusese lovit de mörte, atunci și speranțele mele de fericire, care și afară de aceea se clătinau după fiăcare vânt, erau smulse și suflate în prăpastia, că-cî în adevăr, pe cine așa fi putut conta, după mörtea Domnului Anghel, care singur pusese pieptul în contra celorlalți membrii ai familiei, potrivnicii mei. Mă pregătam să pierd o fericire, pe care până acum o pusesem adese-orî la îndoelă. După cum simțiam acum când o vedeam amenințată de un pericol adevărat de o primejdia pipăită, er nu de nălucirile minței mele, această fericire devenise temelie viitorului meu.

Elisa fi-va ea atât de tare în caracter, ca să se lupte în contra acelei cete de adversități, care era să ne bântue după mörtea Domnului Anghel?

Dar el nu era încă mort, după cum ne spuseră cei din casă, când sosirăm acolo, pentru a ne informa de starea lui. Togmai atunci își revenise puțin în fire, și cei dintăi cuvânt, pe care-l pronunțase, fu cererea de a-ni vorbi.

La această veste mă grăbi să intru în odaia Domnului Anghel. Sërmanul de el! Era lungit pe patul său, cu fața de mörte, cu ochii strinși, fără nici o putere. Rana îi sângerase încă, deorece așternutul său era roșit de fluidul vieței, care-l părăsise prin prea îngustul canal săpat de glonțul prăpăditor.

În momentul când intrai la densus, nu era lângă el decât medicul, care togmai se ducea și el, recomandându-i să nu vorbească, că-cî o asemenea ostenelă i-ar redeschide rana și i-ar face tare rău.

În odaia de alături se aușiau voci de femei. Cocóna Lucsandra mai cu deosebire se aușia bocindu-se amarnic.

Domnul Anghel părea că ascultă la acest sgomot, care-i făcea o impresiune foarte rea. Voiam să mă duc, să rog pe cocóna să-și mai astêmpere durerea, seú cel puțin să-și năbușească glasul, dar togmai când înaintai cu un pas spre cea odaia, Domnul Anghel îmi făcu semn și îmi di-

să sta lângă el, pentru a fi la îndemână, când i se va permite să vorbească mai mult, seú când va simți, că trebuie să-mi vorbească, când totă paza nu va mai fi de nici un folos.

La cuvintele din urmă ale bietului Domn Anghel, ochii mi se âmplură de lacrimi amare. Întorsei fața pentru ca să nu vadă durerea mea și să nu se irite încă și mai tare decât se iritase prin vaiăturile cocóniei Lucsandra. Aceste vaiări de când începuse Domnul Anghel să-mi vorbească, încetaseră de odată, producându-mi impresiunea, par că acea tăcere subită se făcuse, cu scop de a prinde vorbele murindului.

De bună samă cocóna Lucsandra încercase să asculte la ușă, că-cî stând mai multe minute în tăcere și vedând pe semne că nu pöte pricepe nimic, intră la noi în odaia pentru a auși mai bine. Domnul Anghel însă încetase de a mai vorbi. Tot de odată cu cocóna intră și medicul, care se apropiă de pat cercetând pulsul rănitului. Eu căuta în fața doctorului pentru a vedea vreun semn lămuritor asupra stărei Domnului Anghel. Doctorul înțelegând intențiunea mea îmi făcu un semn, prin care îmi dedea să înțeleg, că nu mai este nici o speranță.

Însă și cocóna Lucsandra, care căutase în fața doctorului vedu și înțelese acest semn, și începu erăși să se bocescă în gura mare perđendu-și cumpetul până întru atâta, încât ceru, fără cea mai mică cruțare pentru simțămintele murindului, să vină un preot, ca să nu möră barbatul seú negrijit.

Domnul Anghel la această cerere sinistră recunoscui și mai bine primejdia, simți că mörtea cea nemilostivă se apropia de patul seú, și ceru și el, să se trămită după preot, er până la sosirea duhovnicului voi să vorbească cu mine în taină.

Cocóna Lucsandra după tóte aparițele avea intențiunea să se opună dorinței din urmă a bărbatului seú, adică voia să-l oprască de a-mi vorbi mie singur, că-cî se prefăcu, că nu înțelese pe deplin voința Domnului Anghel și se prepară a chema pe cineva, care să mergică după preot, er Domniaei a rămânea lângă noi. Medicul însă deprins cu asemenea împrejurări o luă de mână și părăsi cu densa încetinel odaia.

Se făcu împrejurul nostru o liniște complectă.

Nu se aușia decât resuflarea sgomotósă a murindului și tic-tacul monoton al pendulei.

Domnul Anghel îmi făcu semn, să mă pun pe un scaun lângă patul seú.

Togmai în momentul când îmi trăsese un scaun lângă pat, Domnul Anghel începu să tușescă și să verse din gură șiröe de sânge.

Acastă privire mă înfioră. Îmi era témă că Domnul Anghel acum, acum își va da sufletul.

Pentru a nu mă afla singur cu densus în supremul moment, voiam să mai chiem pe cineva în odaia, dar nu îndrăzniam să mă depărtez de lângă pat, pentru ca Domnul Anghel să nu rămână fără nici un ajutor în ultima sa luptă.

Eram în o pozițiune foarte desperată. Nu mai sciam ce să fac; dar cu încetul, cu încetul alinându-i-se tusea, Domnul Anghel își veni în fire și-mi șopti:

(Va urma.)

Despre eposul grecesc, și despre Homer.

Studii populare de St. Iosif.

Vięta unui popor sęmănă cu vięta individului; el se naște, trece prin fazele de copil, june, bărbat și de bătrân. Precum mulți sęu mai bine ęis majoritatea indivięilor pier fără să lase urme de existența lor, așa pier uneori națiuni și popore întregi fără să mai șcim alta despre ele, decât că au existat în cutare unghiū al pământului. Astfel de poporă n'au trăit, ei au vegetat ca și plantele; ele nu se pot considera ca verigi nedesfăcute din lanțul cel întins al omenimei, care lęgă poporele strıns unele de altele prin cultură manifestată în știință, în religie și în arte. Poporele cele mai culte din vechimea căruntă au apus de mult dinpreună cu puterea și cu gloria lor; însă spiritul lor trăește încă, va trăi și în viitor, va trăi în veci, că-ci produsele spiritului lor au resistat dintelū neindurat al timpului, ca reînviatę să regenereze posteritatea abătută din calea progresului, acoperită de norul cel gros al ignoranței. Decī spiritul umanității va trăi în etern.

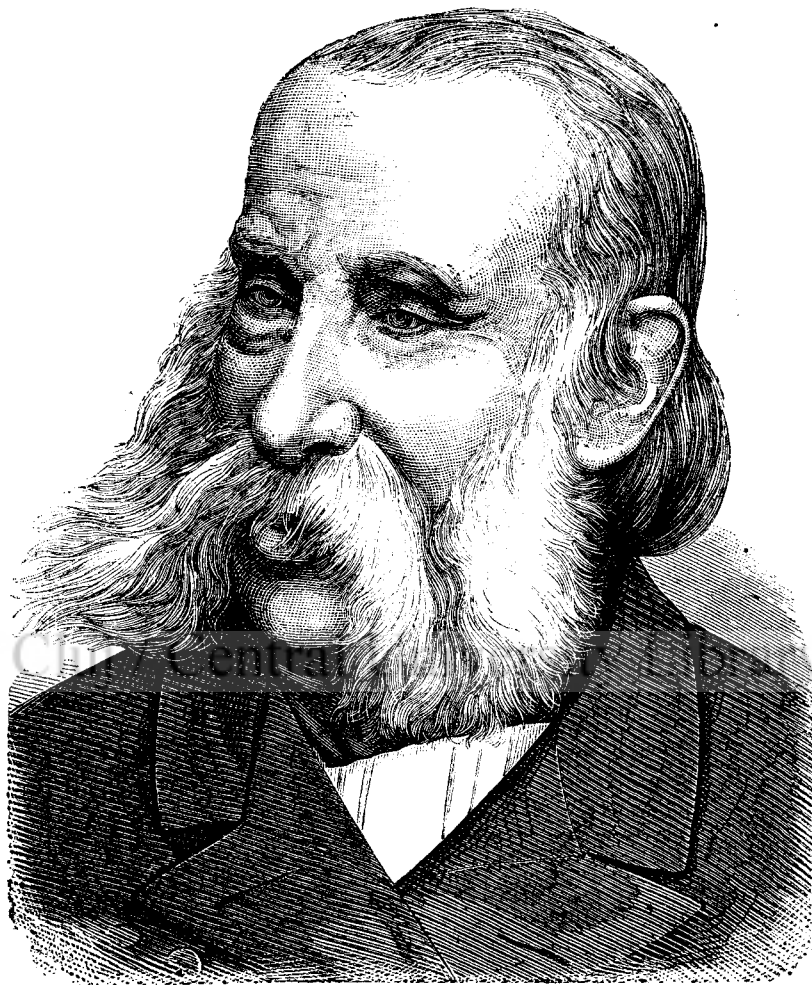
Când privim la ruinele unei cetăți când ne preambulăm cu capul plecat cuprins de durere printr'o țeră cădută, devastată, zdrobită de potcova cailor sęlbaticę, care portă nisce călăreți și mai sęlbaticę, a căror devisa este a nimici tot, a desrădăcina și târi cu sine tot ce le stă în cale, asemenea unui torent de munte, care le smulge arborii seculari din rădăcină, rostogolește bolovanii

deslipiți cu forța de trupina lor uitată de vęcuri; adăncă mălmire ne cuprinde inima, spiritul pare că ni se turbură, vięta se vede a fi o nęlucire, faptele nōstre purcese din resonamentele cele mai rigurose, ne amăgim a crede că rezultă din o necesitate orbă. De sub ruine și din cenușă sę ridică însă falnic cătră cer spiritul omenesc în operele gândirei sale. Este dulce, e sublim a vedea că partea cea mai nobilă, partea cerescă a ființei omenescę scapă de sub ascuțitul sabiei, sboră neatinsă din para focului mistuitor.

Constatate acestea, voiū atinge în următoarele linii vięta spirituală a unui popor cult al anticității, numai unele momente remarcabile din fasa juneții vigurose, ce se caracterisęză prin aspirațiuni nobile, prin visuri uneori fantastice dar dulci și încântătoare ca și primăvara cu ver-

deța ei, cu florile ei desmerdătoare și îmbătătoare. În partea aceea a pământului, care nu odată s'a numit țera minunilor, lęganul culturęi omenescę, observăm o țerișoră învecinată cu vechia și moderna Greciă, de carea sę desparte numai prin Marea-mediterană, o țerișoră înbelșugată cu mai tōte bunătățile pământescę, țera vechilor Ioniū. Sămınția Ionilor e cea mai alėsă din gintea cea mare elenă atāt prin capacitatea sa, cât și prin eleganța și frumșeța tipului sęu antic. Vechia Ioniă e patria, e lęganul eposului elenic, primul rudiment al culturęi grecescę. Homer e părintele eposului elenic; un nume straniū și misterios acesta,

nu numai pentru laici, dar chiar și pentru bărbaii de știință, care continuă și astăzi lupta după aprōpe 2000 de ani, subiectul acestei lupte nefiind altul decât: Cine a fost Homer, sęu: Existat-a vrodată Homer. — Să ne explicăm. Omul în primele faze ale dezvoltării sale a aflat mai tot-déuna o deosebită metodă, care i-a înlesnit a deslega enigmele, ce i se păreau nedescifrabile mai cu sēmă față de acele spirite rare ale nęmului nostru, care au dat o direcțiune nouă cugetării omenescę. El și-a ęis: Acestea sunt ființe mai sublime, decât mine, ticălos muritor, sęu cel puțin stau în lęgături mai restrânse și în contact mai apropiat cu puterile cerescę. De aci vine, că date sigure arareori putem avea despre aleșii genului

Archiducele Francisc Carol. (Pag. 365).

nostru; de aci vine, că originea lor e întunecată, născerea plină de minuni, vięta fabulosă, produsele geniului lor nesigure. Să mai adaogem că până s'a inventat scrisōrea tot ce a cugetat, ce a simțit, tōte faptele ori-cărui popor s'au conservat, câte s'au conservat, prin povești, prin cantece ce s'au străplântat din generațiune în generațiune până a se stabili prin scrisōre. Étă pozițiunea în care ne găsim și față de Homer. Tradițiunea ne spune: că Homer a fost fiū de rege născut din o deită. Patria lui este una din cele 7 orașe înfloritoare din Grecia: Smirna, Rodos, Colofon, Salamina, Ios, Argos și Atena. Homer a adunat și a compus cele mai frumoșe cantece eroice ale națiunei sale. Devenind orb pibegia din oraș în oraș, din țeră în țeră și recita versurile sale. Desconsiderat sęu puțin

aprețuit pe atunei, mai târziu se făcu obiectul admirațiunii: numele lui se rostia și se rostesc și astăzi chiar cu pietate — și cu drept cuvânt. În opurile rămase nouă sub numele lui Homer întempiăm cele mai frumoase cântări poetice, ale căror sujete sunt: eroismul, patriotismul, religiunea, arta, politica, filosofia practică chiar și unele indignități de diplomație și rafineria în afacerile delicate ale vieții de stat. Seminția ionică, în sinul căreia s'a dezvoltat eposul grecesc a dat primul impuls la cultura elenică, acea cultură gigantică, care se ramifică în dimensiuni întinse mai pe toate terenele de cultură și știință. Această seminția locuind supt un cer dulce, pe un pământ fructifer și bogat în frumuseți naturale, lângă marea, care în vechime era centrul comerțului, se învațu în curând prin negoț și industrie. Fiii răsăriți din sinul acestei seminții străbăteau mările ducând cu sine cultura până la cele mai depărtate unghiulețe ale Mediteranei. Marsilia e colonie ionică.

Ajutată așadar de aceste împregiurări, seminția ionică a creat cea dintâi poezie epică: — Epos este o povestire a faptelor întemplate într'un timp mitico-eroic. Persoanele ni se prezintă ca ființe, ce e drept, omenesci dar stând în legătură cu puteri superioare ceresci: chiar zei iaș parte activă la afacerile omenesci, ei se transformă în omeni, ca astfel să pótă da protegiaților lor succurs la momente critice, să nimicescă pe adversari cu puterea brațelor lor; nu arareori se întemplă de se espun și zei d. e. Minerva rănită se retrage de pe câmpul de luptă. În epos narațiunea faptelor se învêrstă în chip armonios cu descrițiunea. Narațiunea e naturală, e naivă chiar; adeseori ni se răpesc judecata a ținea de adevăr productul fantasiei celei mai exagerate. Descrierea locurilor, situațiunilor, armelor și a altor obiecte, care ni se prezintă în spațiu este atât de originală și naturală încât îți lasă cea mai corectă întipărire despre ființa obiectului descris. Pictura și-a aflat înbelșugat material în tablourile eposului homerice. Conte Caylus amator entusiasm al operelor homerice, critic profund al lor, a eternizat scenele cele mai marcante prin pictură. —

Fără să voim a da aci definițiuni științifice și logice despre eposul grecesc notăm în trecăt: că eposul e subiectul unui eveniment mare din viața unei națiuni: tesa principală însă este legată se de pasiunea unui singur personaj, care le formează centrul acțiunii se al acțiunilor; se acel personaj cu toate planurile și aspirațiunile sale este firul Ariadnei țesut cu cea mai perfectă dibăciă. În jurul acestuia se grupează fapte, evenimente, peisajuri, tablouri din domenele științei, artei, religiunii, vieții sociale, vieții publice, și altele.

Aci va fi chiar la locul se a ne pune întrebarea când s'a născut eposul? Decă ne va succede a rezolva întrebarea, când s'au născut basmele, și povestile, baladele și anecdotele poporului român, ne-am ușura rezolvarea problemei de sus. Timpul și evinimentele mari le-a creat cu încetul și pe nesimțite. Este cunoscut, că o națiune plină de viață i-și eternizează faptele sale în cântece, în basme, în anecdote, în tradițiuni, și fericite de ea de și le-a conservat pân ce spirite alese din sinul ei le-a fiesat în scriptură. Meritul acesta neperitor îl are la noi Români față de doinele și baladele nostre naționale în prima linie laureatul poet V. Alecsandri.

Togmai așa s'a întemplat și cu eposul grecesc. Pe urmele secolei alecsandrine (Alecsandria în Egipt, centrul culturii grecesci după mórtea lui Alecsandru cel mare.) Învețaii au constatat: Că eposul elenic s'a lăit din Ionia în secolul al 9-lea înainte de Christos peste totă Grecia antică. Poeți ambulanti, care nu odată s'au asemănat cu trubadurii francezi, peregrinând din țară în țară, din orașe în orașe recitau scene interesante din acea grandioasă operă care se pare că nu se cristalizase încă într'un corp în epoca amintită. La seerbători religioase se naționale se înfățișau rapsodii acestia — așa este numele lor tehnic — înainte mulțimei, și distinși prin vestminte lungi cu ramuri (ζυββοζ) în mână recitau când o episodă, când alta din epos. Nu arareori se acompaniau rapsodiile cu formingă se citară spre a se atrage atențiunea auditorilor, și a se putea observa mai cu înlesnire ritmul. Să nu se pară, asemănarea ce o vom face prea bizară: Artiștii nostri naturali, țigani-lăutari rostesc în chipul acestia la sunetul cobzii și al ghitarei frumoasele nostre balade, doine și alte cântece pline de farmec și de armonie naturală.

În modul indicat s'au străplântat prin graiul viu eposul din cestiune până ce între suta a 6-ea și a 7-ea s'a fiesat prin scrisore. Este probabil, că forma originală a suferit multe modifițiuni în decursul timpului; esența însă nu s'a alterat. Eposul din cestiune constă din două grupe sub devisele: „Iliada“ și „Odisea.“ Fără să înțrăm în amănunte în privința vastelor studii, care s'au făcut în materia acesta până în zilele nostre, vom însemna pentru pricepere următoarele momente:

1. Că Solon, legiutorul Atenei cunoscând marea însemnătate și valoare, ce cuprind în sine aceste pome pentru dezvoltarea culturală a națiunii sale, le-a statorit și fiesat prin scriere și a dat ordin rapsodilor a le rosti de pe copiele luate după originalul combinat de densul se sub auspiciile lui.

2. Că Pisistrat, domnul Atenei, a întrunit la curtea sa o comisiune de patru învețai, (numele căroră sunt: Conchilos, Zopiros, Onomacritos și Orfeu) însărcinându-o cu redacțiunea și coregerea eposului, care se pare a fi suferit schimbări.

3. Că Hiparh, fiul lui Pisistrat, legiuesce ca Iliada să se rostescă de cătră rapsodi la seerbătoreea Pan-ateneelor.

4. Că Aristarh, gramatic din Alexandria în epoca Ptolomeilor a împărțit Iliada în 24 de rapsodii se cărți. În Italia s'a adus eposul elenic cam pe timpul năvălirilor Turcilor în Europa între suta a 13 și a 14. Din Italia a trecut la alte națiuni ale Europei, care aspiraū la cultură. Astăzi este cunoscut întregi lumii culte. Astăzi este element de educațiune în secolele medii din toate țerile europene. —

Va reflecta cineva, pôte nu fără cuvânt, la ce atăta vorbă despre un ce străin și trebuințelor și aspirațiunilor nostre? Noi îi vom se rpunde: ca să ne pricepem pe noi, să studiăm pe alții. Începuturi de epopee avem și noi: Mihaida fericitului Eliad Rădulescu, Traianida mult regretatului D. Bolintineanu, Dumbrava roșie, Ghioga lui Briar, Dan căpitan de Plaiu ale celebrului V. Alecsandri. Le vom pricepe mai cu înlesnire, le vom studia cu mai multă profunditate, le vom gusta mai cu înbelșugare deliciile fermecătoare cunoscând prototipurile lor. Eță valorea, eță însemnătatea epopeii elenice chiar și față de laici. —

Să ne întorcem la sujet.

Din multele și frumoșele tradițiuni elenice ocupă tradițiunea despre cucerirea Troiei prin Greci un loc însemnat în cadrul acestor tradițiuni memorabile pentru știința istoric. — Etă ce ne spune tradițiunea despre întreprinderea din cestiune:

La nunta deesei, Petis (zina mării), care fermecata de frumșețea regelui Peleu din Tesalia se coboră din Olimp, să se însoțească cu un muritor, fură invitați toți deii și toate zeițele, ca împreună cu muritorii să serbeze însoțirea Ceriului cu Pământul. Unica zeița certeii, a Dis-

cordiei și a Urei, Eris, fiica întunerecului și a lui Marte nu putea fi față la un act de dragoste. Ea necăjită de acest afront, dedată a sămăna certă, discordia și ură oriunde i se sfetia, infuriată alergă în grădina Hesperidelor, smulge un măr de aur din pom, însemnă pe el cuvintele: „Celei mai frumoșe“ și furișându-se până la ușa salonului, unde erau adunați veseli oșpeți, crepă ușa nevedută de nime, că-cî deilor li se pôte întâmpla așa ceva, și etă mărul de certă se rostogolește printre oșpeții surprinși la această aparițiune neobicinuită.

(Va urma.)

Doine populare din Ardél.

I. Omul bătrân.

Frunză verde lemn dubit,
Pagubă c'am bătrânit
Și de zile nu-s demult
Fără de când m'am născut.
Postu-mi-a lumea pe mână,
N'am știut de ce-mi e bună.
Dar de o-aș mai căpeta
Altmintrelea m'aș purta.
Tinerete, haïne scumpe,
N'am gândit că voiū mai rumpe.
Bătrânețe, haïne rele,
N'am gândit c'oiū fi cu ele.
Bătrânețe cu slăbiă
Nu-mi cădeți năpaste mie!
Năpaste de mi-ți cădea
Cu sēcurea voiū tăea...
Rēū imi pare după lume
Și după drăguț'anume,
Că eū merg și ea rămāne.
Dar de-aș sci c'ar rămānea
La un om de sama mea
Nici un rēū nu mi-ar părea.
Dar mē tem c'a rămānea
La un om mai blăstemat
Și mi-a fi mare păcat.

II. Mei bādītă.

Frunză verde de bujor,
Mei bādītă, bādīșor!
A sér 'am trecut pe cōstă
Pe din sus de casa vōstră.
Mă-ta'n casă se sfādīa
Și de mine rēū vorbīa.
Spune, bade, māne-ta,
Că de s'ar și mēcina
Prin mōră ca fārīna
De ne-om fi dragi ne-om lua.
Și-atunci noi că ne-om lāsa,
Mă-ta când mi-a numēra:
Firele dintr'o chiară
Și zilele dintr'o vēră,
Frunzele de pe-un stejar
Holdele de pe-un hotar,

Florile de pe-un tăpșan
Și zilele dintr'un an,
Și penele de pe-un cuc
Și frunzele dintr'un nuc.
Dar și-atunci n'a fi așa,
Cî-atunci noi că ne-om lāsa
Mă-ta când va sēmēna
Strat de mac
În vēr de ac.
De-a vedea că macu cresce
De lāsāt tragă nādejde.
De-a vedea că macu sēcă
Facă bine ca să tacă.

III. Bărbatul necăjit.

Frunză verde, frunzuliță,
Ce ne-om face noi leliță?
Ne-am iubi, nu cutezām,
Ne-am lāsa, nu ne'ndurām.
De luat
Încă-ī păcat,
De lāsāt
Încă-ī bănat.
Flóre fuī, flóre trecuī,
De bine parte n'avuī.
Am parte de cāte rele,
Ah! amar inimei mele!
Vēduī negrii ochișori
Și m'aū băgat în fiori.
Ochii tēi fac șepte sate
Când privesci tu de departe.
Ochii tēi cei cu lumină
Mult mē scōlă din hodină...
Rēmāi māndră sānētōsă.
Că nu ești de-a mele ōsă...
Dōmne! plāng, mē tānguesc
Cu de-adinsul când gândesc
Cum în vremea cea trecută
Petreecam dragoste multă.
Atunci eū mē veseliam,
Cu cātece petreecam,
Atunci eū ce vream lucrām,
Vinul de bun il gustām
Și frumos mē desfātām,
Și mē îmbrēcām frumos

Ca un tēnēr veselos.
Barb'atunce mi-o rādeam
Și frumușel mai eram.
Ah! al meū prea dulce traū
De când eū mi te lāsai
În grea cursă mē băgai.
De când eū m'am însurat
În grea bōlă m'am băgat:
Într'o bōlă grea, deū, fōrte,
N'oiū scāpa până la mōrte.
Truda și necazul meū
Scie-l numai Dumnedeū.
Socru-ī scārnāv și urit
Și copiii m'aū umplut:
Unul mē scōlă să-l ieū,
Altul strigă: dā-mi să beū.
Unul bine nu adōrme,
Altul strigă că-ī e fōme.
Unul strigă: tăieă-s gol,
Mi-ī rușine să mē scōl.
Când fi vād pe toți în vatră
Inima 'n mine se 'nbētă,
Pēru 'n cap mi se rādică,
Mē cutremur, mor de frică.

IV. Sōrtea mea.

Fire-aī, lume, ori n'ai fi,
Că eū nu mai pot trāi.
Mānca-mi-te-ar focul lume,
Că mult necājesc în tine!
Mānca-te-ar focul nēcaz,
Că de tinerel te-am tras.
Mānca-te-ar focul urit
De tinerel te-am știut,
De te-aș vedea lume-arqēnd
Eū n'aș sārī să te stāng,
Cî-aș sārī să te aprind
Pe trei părți
Cu lemne verđi.
Pe de-o parte
Cu uscate.
Dōr mi-aī arde jumētate,
Că mi-aī fost fār de dreptate
Și n'avuī în tine parte,
N'avuī parte nici noroc

Să fiu cu mândra 'ntr'un loc.
Cu cât dor petrec în lume
Numai eû sciû şi c'un nume.
Frunză verde lemn cânesc,
Vrut'am să mă jeluese.
Jelui-m'aş şi n'am cui,
Jelui-m'aş codrului;
Codru-î verde
Nu m'a crede.
Dar mai bine voiû tăcea
C'ăşa-mi este sôrtea mea.

V. Dor de maică.

Cine n'are noroc, n'are,
De cum nasce până móre,
Precum nici eû n'am avut
De cum maică m'ai născut.
Şi când maică m'ai făcut
Dómne! bine ți-a părut.
Când m'ai văđut că-s fecior
Să-mi fi rupt maic'un picior
N'aş mai duce-atâta dor,
Încât de dor eû mai mor.
Şi-o mâna să-mi fi sclintit
N'aş mai fi aşa scârbit,
Cu mine te-ai fi slujit.
C'ai sciut tu, maică, bine
De 'ntemplările cu mine,
Că piciorul s'a tocmi
Şi nu mult aş năcăji
Şi cu mine te-ai sluji,
Şi mâna s'ar vindeca,
Peste puţin aş lucra.
Dar tu, maică, m'ai păzit,
M'ai păzit şi m'ai ferit
De pe vatră să nu pic
Şi de foc să nu mă frig.
Şi-aşa dacă mi-ai făcut,
Piciorul că nu mi-ai rupt,
Mâna că nu mi-ai sclintit
Nemic nu ți-ai folosit,
Cu mine nu te-ai slujit,
Că-cî când anii s'a 'mplinit
Pre mine m'aû cătănit
Şi la ôste m'aû pornit,
Boii mi s'aû istrăvit,
Plugu 'n şur'a putređit,
Cósa 'n cuiu a ruginit.
Şi-aşa dacă mă-ai văđut
Bine nu ți-a mai părut
Sciind tu că m'aû luat
Şi 'n casarmă m'aû băgat.
Dar' fii, maică, sănătósă
Pe-astă lume pécătósă.
Fii maică cu Dumneđeú
Şi pórtă de gândul meu

Dacă vrei să vin a casă
Să ne veselim la masă.

VI. Străinul.

De-aici până la Braşeu
Nu-î copil sërman ca eû.
Ba mai este încă unul
Şi-acela-î cucul sërmanul.
Dar nici cucul nu-î ca mine.
Că are pe ôre cine.
Când cucul se bolnăvesce
Vine mierla şi-l hrănesce.
Dar eû n'am pe nime'n lume
Sunt străin ca vai de mine.
Nu am mamă, nu am tată,
Pare-ți c'am eşit din petró.
Nu am frați, nu am surorî
Pare-ți c'am căđut din norî.
Că pe cine am avut
Pus'a capul la pământ.
Ie-î pânza de pe obraz
Şi veđi mórte cu necaz.
Ie-î pânza de pe picior
Şi veđi mórte cu 'ntristare.

VII. Despărțirea a două iubiți.

Eşi, mândră, pân' la feréstă
Şi te uită'n sus pe cóstă.
Eşi, mândruță, din chiliă
Şi te uită'n sus prin viă
Veđi pe drum cine cobóră?
Un car cu mare povóră.
Şi te sue 'ntr'un mër dulce
Veđi pe badea cum se duce
Cu cămeşa lui cea nouă,
Cu inima ruptă'n două;
Eşi mândruță 'n drumul seú
Şi-î dá tu inelul teú,
Şi te uită după el
Cum se duce câtinel.
Pentru ce nu merge tare?
Că reû inima mi-I dóre.
Şi se duce fluerând
Şi din ochi tot lăcrămând,
Din inimă suspinând
Şi din gură cuvântând:
— „Plange-mă, mândră, cu dor,
Că ți-am fost voinic fecior,
Şi ți-am fost drag, pe plăcere,
Pe voe şi mângăere,
Pe plăcerea ochilor,
Pe voea părinților.
Când porunca mi-a picat,
Dómne! reû m'am supérat.

Când am prins a o ceti
Inima mi se topi. —
Mândra mea, mândră iubită,
Nu-ți fiă voea 'ndoită
Şi inima reû scârbită,
Că de-a fi 'n lume vr'un bine
Eû ér voiû veni la tine,
Şi de-a fi 'n lume vr'o pace
Eû érá mă voiû întórce,
Dar de-a fi vr'o rėutate
M'oiû lipi lângă cetate
Şi ți-oiû scrie mândră carte
Ca s'o ții până la mórte.“
— „Of! bădiță, bădişor!
Scrie-mi, scrie-mi, că mi-e dor.
Dar nu-mi scrie cu cernelă
Că de-aceea-î multă 'n țeră,
Şi n'o scrie cu cărbune
Că de-acela-î mult în lume,
Ci mi-o scrie cu argint
Să sciú că-î de la iubit,
Cărticică 'n cornurele
Pe de laturî cu mărgele
Cine-a prinde s'o cetescă
Lacrimile să-î pornescă.
Şi n'o scrie tare greú
Să mi-o pot ceti şi eû,
Şi s'o cetesc prin grădină
Şi séra de la lumină
Cu suspinul din inimă.
S'o cetesc prin pomişorî
Cu lacrimi din ochişorî.“

VIII. Fata sumetă.

Frunză verde de bujor,
Măi bădiță, bădişor!
Eû tot numai că m'aş face,
Sufletul să mi se 'npace,
Colea sâmbăta séra
Rujă verde 'n calea ta
Şi mândruț te-aş întréba:
Dragă ți-s bădiț' orî ba?
De-î đice că nu ți-s dragă,
Éc' acólea-î lumea largă
Caută-ți alta mai dragă
Fiă cu cosița négră,
C'al meú pěr e gălbior
Şi-s drăguță tuturor.
Fiă bade-ți fiă dragă
Ceea cu cosița négră.
Caută-ți una cu boi
Nu săraci tocma ca noi,
Că noi bade de săraci
Mulgem séra nóue vaci,
Ér voi, bade, de găzdaci
Mâncăți séra numai raci.

Archiducele Francisc Carol.

(Vezi portretul pe pag. 361).

Dinastia austro-ungară a suferit prin mórtea archiducelui **Francisc Carol**, párintelui Maiestății sale împératului și regelui monarchiei austro-ungare, o pierdere din cele mai dureróse. Francisc Carol n'a dus vre-un rol important în istoria politică a monarchiei; nobleța caracterului său însé și virtuțile sale rari lasă suvenirí neșterse urmașilor.

El a fost fiul cel mai mic al fostului împérat Francisc II; s'a născut în 7 Decembre 1802 și a luat în căsétoria în 4 Novembre 1824 pe Sofia Friderica Dorothea, fíca regelui Bavariei Măcsimilian, mórta în 28 Mai 1872; din această căsétoria se născură patru feciori, și adică, Maiestatea Sa împératul și regele actual al monarchiei austro-ungare, Măcsimilian, fostul împérat al Mexicului, Carol Ludovic Iosif Maria și Ludovic Iosif Antoniú Victor; ceilalți copii muriră încă de timpuriú.

Ímpératul Ferdinand V. a abđis la tronul Austriei în anul 1849; în urma acestei abđiceri ar fi fost să capete corónă archiducele Francisc Carol; acesta a renunțat însé la dreptul său în favórea fiului său — a Maiestății sale Francisc Iosif, și din acest moment s'a retras cu totul de pe arena politică, încât istoria mai nu va avea alt-ceva de notat relativ la persóna lui decât actul abđicerei; dar cu atât mai puternică va răménea suveniria lui la sêraci.

Ocupațiunea lui de predilecțiune a fost binefacerile. Des-de-diminéță primia el în persónă cererile, care i se adresaú; mai nici un suplicant nu se îndepărta nemângăét. Binefacerile le făcea de ordinar în secret, încât nici un jurnal nu a luat notițe de ele, dar Viena întrégă vorbia de acestea. Renumele lui nu se mărginesce numai pe lângă binefaceri. El era cunoscut în cercuri destul de estinse totdeodată ca om glumeț și iubitor de ómeni. Esistă o mulțime de episoade din viața lui, care pledéză destul de evident pentru aceste calități. Se ăice că în castelul „Schönbrunn“ ar fi făcut incognito pe ciceronele, față de nisce străini, și că ar fi primit dela aceștia chiar și bacșiș; că în parc și-ar fi făcut de lucru cu copii mici, care plângeau și i-ar fi împăcat vorbindu-le ș. a. Este bă-tător la ochi, că pe lângă tot traiul cel simplu îi plăcea să se preâmblesse într'o caretă cu șese cai. Dar și această iubire de lucu — de altcum numai la părere — își avea un motiv nobil, delicat: la curte se întrebuintéză de regulă 10 — 12 călăreți, cari merg înainte caretei; aceștia capéță o léfă fórte nefînsemnată, care se întregesce numai prin adaosele, ce se dau cu ocașiunea serviciului activ. Prin atari preâmbleseri nu avea dar Francisc Carol alt scop, decât ajuto-rarea acestor ómeni sêrmani. Afară de oraș întrebuintă

ínsé de regulă numai doi cai, pe când suita lui mergea de multeori cu câte patru cai.

Repausatul archiducele forma centrul familiei domnitóre. Ori de câte-ori se întâlnia cu dênsul maiestatea sa împératul ori în cercul familiei ori în locuri publice tot-déuna îi sáruta mâna cu respect. Archiducele mergea la teatru în uniformă de general, de altcum era de regulă îmbrăcat în vestminte civile. La operă mergea fórte rar. Îi plăcea mult Viena și împrejurimea acesteia. Mai des se preâmblesse prin prater — pedestru. Suplicantí, cerșitorí și florărițe se grămădiaú la atari ocașiuni în calea lui, încât nu era puțin lucru pentru adjutant de a depărta această grămadă de ómeni. Când vedeai pe bêtânul archiducele îmbrăcat în gherocul cel de moda veche, și rădi-mându-se pe baston, când îl vedeai, că resalută pe oricine luându-și pălăria, îți venia a crede, că ai înainte-ți un bêtân burgez jovial. Florărițele îi țineaú calea, că-cí le plătea câte un mic buchet de flori fără preț, cu câte un fiorin de argint; ori-cine a cerut ceva dela dênsul nu s'a ostenit înzadar.

Archiducele era o persónă tot atât de populară în Viena, ca și în Ișl și Salisburg, unde petrecea partea cea mai mare a verii. Ișl cu deosebire îi datoréză înflorirea în parte mare. Acolo locuia el într'un castel fórte modest; era cunoscut mai de fiă-care copil; des-de-diminéță se preâmblesse însoțit de adjutantul său spre capela, care s'a rădicat întru aducerea aminte a repausatei archiducese. Liberalitatea archiducelui față cu sêracii era atât de mare, încât archiducesa Sofia îi dedea mai demult o sumă anumită de bani mărunți, pentru ca să nu trecă peste bugetul casei. Francisc Carol nu s'a putut nici decum înpríeteni cu scimbările întroduse în monarchia în urma resbelului prusso-austriac. Ori de câte-ori a vizitat împératul Germaniei Ișlul, pentru ca să se întâlnéscă cu împératul și regele austro-ungar, jurnalele publicaú, că archiducele Francisc Carol a părăsit Ișlul pentru câte-va zile și s'a dus la Aussee. O parte a iernei o petrecea în Salisburg, unde visita teatrul cu mare plăcere. Era tot-deodată unul din frecuentătorii de tóte zilele al teatrulul din Ișl. Vor-bia bucurós despre cestiuni dramatice, câte odată făcea și politică; dar în cestiunile politice era un mare pesimist. Ori de câte-ori vorbia despre atari cestiuni ofta din adâncul inimei și-și îndrepta ochii cătră cer ca și când ar fi așteptat ajutor de acolo. Archiducele era un om religios.

Murind el, a pierdut Austria un părinte bine-făcétor, ér literatura și artele un Mecenat.

Cripta familiei domnitóre în biserica capușinilor din Viena.

Viena este avută în lucruri memorabile, dar unul din cele mai însemnate este biserica capușinilor cu cripta familiei domnitóre. Aici se depun rămășițele păméntesci ale membrilor familiei habsburgice și lotaringice de două secole și jumétate încóce.

Acastă criptă a zidit-o regele Mathia pe la începutul seculului al XVII-lea. El a fost cel dintăiú, care s'a în-morméntat în criptă. A chemat dela Roma pe Capușini,

în a căror supraveghere se află de atunci biserica și cripta. Încă înainte de seculul trecut a trebuit să se măréscă localitățile criptei, ér Maria Teresia a zidit lângă cea veche una nouă pentru casa habsburgo-lotaringică. Murind în 1765 soșul Mariei Teresia, această puse pe Valtesar Moll să pregătéscă un mausoleú artistic pentru el și aci petrecea împératésa óre întregi, ba câte odată până nóptea târđiú.

Décă móre vre un membru al familiei domnitóre,

măestrul de curte îi alege locul de înmormântare. În ziua de înmormântare capuții așteaptă rămășițele pămîntesci înaintea bisericii Augustinilor și le însoțesc până la criptă cu făclii aprinse. Aici se deschide încă odată sicriul în-cuiat cu două lăcate și maestrul curții pune întrebarea următoare gardianului:

— Cunoscî D-ta în acest răposat pe arhiducele (ar-chiducesa etc.) cutare?

— Cunosc.

— Îți predați dară rămășițele reposatului N. N.

— Iați sub paza mea responsabilă pe înăltatul răpo-sat și îl păzește cu credință.

După aceea se încuie sicriul și o cheie o ia măestrul curții, ér pe cealaltă gardianul.

Din 1618 s'au așezat până astăzi 98 de sicrii în această criptă.

Aici zac și rămășițele pămîntesci ale mult regretatului arhiduce Francisc Carol.

Insemnătatea și necesitatea studiului igienic pentru femeii.

Nimenea nu se mai îndoesce, că cel mai scump bun, ce avem, este sănătatea.

E însă un adevăr trist, că pre lângă tot progresul din timpul nostru în științe, una, care n'ar trebui să lip-sescă nici unui om: știința de ați conserva sănē-tatea și d'a te păzi de morburii, adică igiena este mai puțin cunoscută. Acastă știință e astăzi mai ne-cesară ca ori-când. Influințele daunose sănētații s'au în-mulțit chiar prin vina omului, societatea modernă suferă mai mult și mortalitatea este astăzi mai mare ca în trecut.

Cetitórele nóstre vor sci, că adresându-ne d-lor cu acest articol, nu vorbim de medicină. Una este igiena și alt-ceva este medicina. Acésta are cu vindecarea morburilor și este pentru bărbații de specialitate. Igiena însă e stu-diú obligat pentru toți. Nu e studiú greú, fiindcă este cu mult mai ușor a conserva sănētaatea de-cât a o recăștiga după ce o ai pierdut. Apoi ca cineva să nu-și însușescă știința igienei sub cuvânt, că sunt destui medici în lume, cari să-și caute de sănētaate, dacă se va bolnăvi, este o ve-dere fórte greșită.

Décă decii igiena e de lipsă pentru fiă-cine, ea e cu mult mai necesară pentru femeii. Prima îngrijire de sănētaatea și dezvoltarea pruncului este încredințată mamei. Însē în etatea prunciei se pun bazele omului sănētos. Pen-tru a-și împlini cu demnitate sublima chiámare de mamă, femeea trebuie neapērat să cunoscă regulile igienei, fără de care nu se va putea delătura nici odată mortalitatea de 30% la copiii mai mici de 5 ani.

Étă cum se exprimă o celebră autóre franceză. D-na Hypolyte Meunier despre necesitatea studiului igi-enic la femeii:

„De ce esistă réul?“ — ȕice dēnsa — „De ce suntem bolnavi? De ce suntem nenorociți?“ Numai învęații, doc-torii și filosofi cercetez aceste lucruri; dar ele ar trebui să tragă luarea aminte a tótă lumea, pentru-că tótă lumea suferă. Fiă-care dar trebuie să se silēscă a se împărtăși de științe, pentru-că o direcțiune mai pricepută în faptele nóstre ar putea să schimbe o mulțime de împregiurări réu făcétóre, să alunge cu încetul durerea, care ne cuprinde și să ne facă mai fericiți.

„Înrirurile naturale și sociale amenință de tóte păr-țile sănētatēa și vięta omului. Propășirea scăpându-l din ántául pericol, îl aruncă în cel d'al doilea. Dacă casa este pentru dēnsul un adăpost, ea este asemenea o siluire și răspunde mai mult nevoilor factice, ce și le-a făcut, de-cât cerințelor naturei. Pentru-că punēdu-se la adăpostul unei învęitórii, fuge de cerul liber, de atmosferă, care este câmpul vieței. . . . Ecsistența nóstră este înriruită, în bine

séu în réu, prin deprinderile ce ne sunt date fără voia nóstră.

„Aceste urmări ar fi înlăturate prin răspândirea cu-noscințelor de igienă, de acea știință, care stabilește miđ-lócele pentru a feri de réu individul în parte și societatea în tot. Așa sănētaatea comună s'ar folosi de știința fiă-căruia și de mēsurile luate în parte de tot omul. Așa ar fi un adevăr ce nu s'ar putea nega, marea lege a solida-rității.

„Cu tot progresul necurmat a acestor descoperiri și a aplicațiunii, omul nu reese așa ca animalele, să-și vađă de sănētaate. Și de unde acest réu? Numai nesciința-l cauzéază. Mama omenescă, cu totul din potriva mamei ani-male, nu este condusă prin siguranța instinctului. Décă ea remâne nesciutóre, remâne mai pre jos de animal, și cu tóte astea dela mēsură cunoscințelor sale atárnă sănētaatea familiei.

„De și un doctor mare numit Ulysse Trélat ne în-credințéază, că „mórtea trebuie să fiă capétul, ér nu între-ruperea forțată a lucrării vieței fiă-căruia“, pentru o mare parte din ființe astă lucrare nici că începe. Vięta-í lasă înainte de ași da samă de ei însuși. Numai învęătura mamelor se póte lua cu astă dare necurmată, care deciu-escé junele nóstre generațiunii. Acastă cesțiune despre să-nētaatea comună privesce de-a-drept pe ori-ce familie.

„Printr'o neînțelésă amēțelă de idei și de cuvinte, tóte femeile se feresc de a avea vre-o ideeă despre medi-cină; ele ȕic, că atunci ar trebui să învețe știința medi-cilor, adecă pathologia, și prin urmare să și disseceteze, înainte de a fi în stare să-și caute copiii lor. Dar patho-logia face pe medici să prețuēscă disordinile cauzate de morbi în organe, și este cu totul diferită de ceea ce se numesce igienă, carea învęată pe mame să-și ȕiă sănētos pe copilul pântecelui ei și să-l creșcă ferit de ori-ce, pentru ea să facă din el un om.

„A crește un copil“. — Scumpă și sântă știință! Ce trebuie óre pentru a o avea? Décă atâtea ființe sufer încă dela nascere, nu li se póte da nici un ajutor? La sate, la țeranii, în casa meseriașului din orașe, în casa mai mare a avutului; pretutindinea aceeași nesciință! Abia născut, ori ce animal respiră. Aerul curat este trebuitor organismului séu; puilul de pasere îl are pe craca sa, — micul femeii este lipsit de dēnsul în casă. Ea-l închide, îl nă-bușă în scutece séu sub niscare-va perdele, îl lipsesce de lumina dátátóre de vięta și-l face ca de timpuriú să capete bóle séu începuturi de bóle, care se desvóltă mai curēnd séu mai tărđiú.

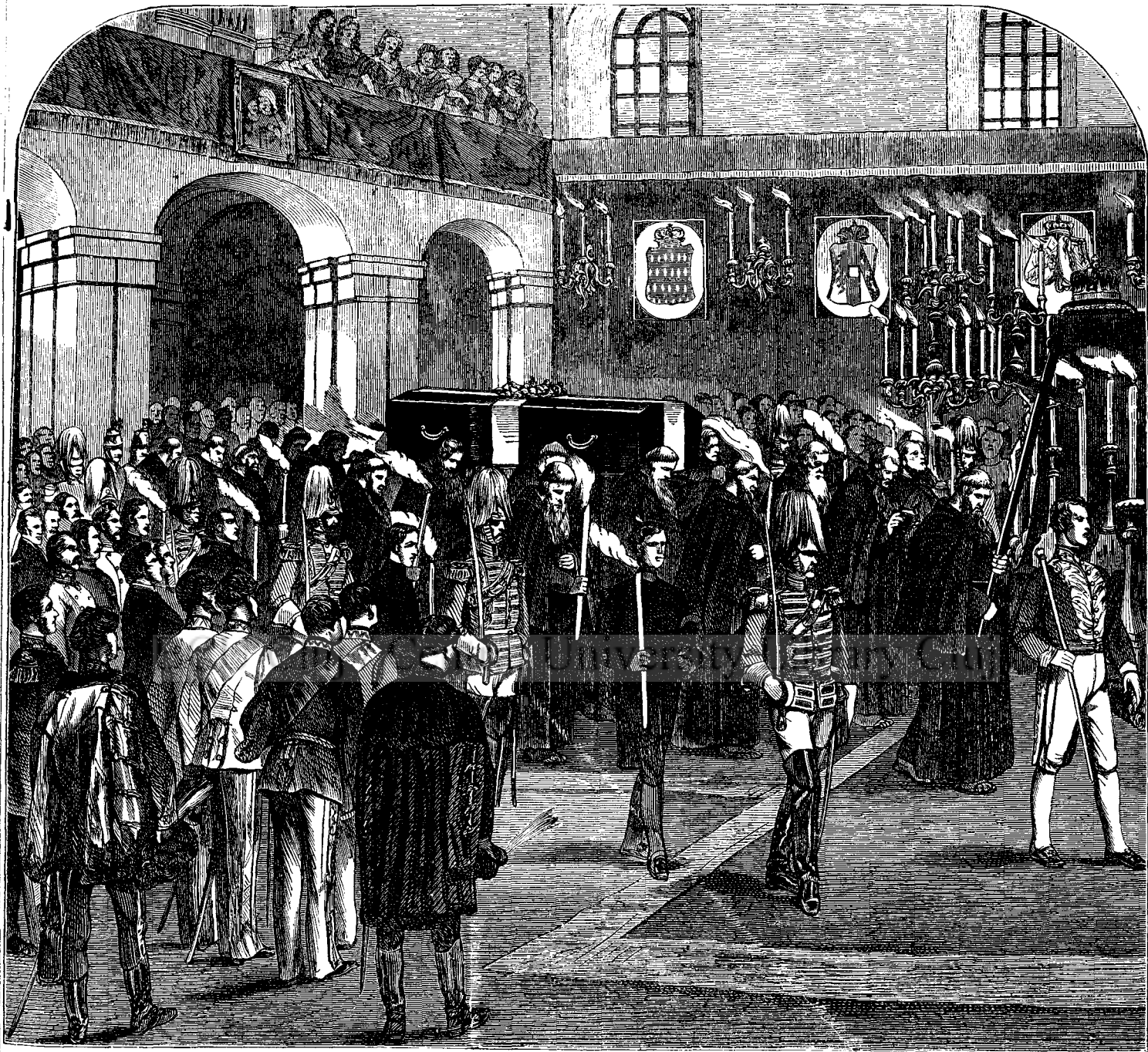
„În acest timp paserea scie cum să-și orienteze cui-

bul, omida chiar seie cum să apere pe viitorul fluture de asprimea iernei, țesând crisalida. Cât pentru curățenia, căldură, gingașie și măndrețe, cuibul paserei este în toate mai pre sus de cât wigwamul¹⁾ sălbaticului din America și casa negrului din Africa.

„Ce poate fi un lăgân pe lângă un cuib? Cu ce prevedere este îngrijit? Femea, care naște un copil n'are cunoștința presimțitoare de ceea ce el are nevoie. Ea nu seie, că el este înmormântat de aerul curat, de o căldură potri-

„Ea nu seie, cât trebuie să fie nutrimântul copilului măsurat și dat cu regulă: cât este de periculos și de amenințător pentru viața copilului nutrimântul prea mult, seiu prea grăbit. Lăptarea este singurul nutrimânt, care dă mai multă garanță; dar și acesta trebuie să fie oricum măsurată!“

S'ar putea cineva seusa cu aceea, că astăzi se iau măsuri destule pentru sănătatea publică: se fac grădini și diverse plantări spre a curăți aerul; se fac canale pentru

Cripta familiei domnitore în biserica capușinilor din Viena. (Pag. 366.)

viață mai mult decât densă. Ea nici nu presupune, că viața acestei ființe micuțe atâră fără doră și poate dela curățenia, ce se va ținea în jurul acestui corp fraged, și mai întâi asupra corpului chiar, spălându-l necontenit cu luare aminte, precum și scutecile și ascernutul, în fine casa în care locuesce.

¹⁾ wigwam, se numește coliba seiu locuința sălbaticilor din America.

curățirea apelor și a stradelor; se construiesc fântâne cu apă bună, curată și sănătoasă. — La toate aceste vom răspunde, că încă n'avem nici o garanță, decât prin aceste măsuri s'a delăturat pericolul pentru sănătatea privată. Din contră avem destul drept a ne îndoi și a afirma cu supra numită D-nă Meunier, că numai „decă vor primi și femeile ideile de igienă, numai atunci se vor împușina eresurile în viața familiei. O seiuță întrebunțată pe fiă-care și s'ar face deprindere și n'ar mai fi desprețuită. Mamele nu nu-

mai că nu s'ar rușina de dânsa, dar s'ar grăbi să ia consiliu de prin cărți, pentru a le aplica și a se folosi de ele la împlinirea misiilor lor celei sante. Rutina ar fi învinsă și scumpa sănătate a copiilor lor le-ar compensa de înțeleptele lor silințe.

„A schimba vechile deprinderi în locuință, în vestiminte, în nutrire amăsurat cliimei și anotimpului, a căuta să apere pre ai sei prin prevederea purtării, etă ce poate pune în lucrare luarea aminte a femeii. Că-cî femeia duce în adevăr casa; ea vegheză asupra ordinii dinlăuntru a casei: ea decide despre alegerea vestmintelor pentru copii; ea le reparază și le prenoește când cere trebuința și anotimpul. Ea, lucru însemnat! decide și în privința nutrimentului, îl câștigă adesea și-l prepară totdeauna“.

Așa se exprimă menționata Dommă și în fine încheie cu următoarele întrebări:

„Cugetat-a cineva la însemnătatea atâtor fapte serioase, ce aduce fiă-care di? Este oare cineva încredințat, că această parte a mamei de familie este așa de neînsemnată, cum se pretinde cu multă ușurință, și că nu e necesitate de învățatură anticipată, pentru a-și putea împlini această afacere cu demnitate și după cum se cuvine?“

Încheiăm și noi cu acesta, că-cî suntem încredințați, că cuvintele ilustrei amice a femeilor și a omenirii întregi chiar, vor pătrunde mai bine ca orî ce aserțiunii ale noastre în inimile femeilor și ale mamelor de familie. Suntem convinși, că orî ce femeia adevărată și mamă bună va fi pătrunsă de adevărul celor exprimate și-și va da toate silințele ca să-și căsege cele mai bune principii igienice.

V a r i e t ă ți.

O invențiune plăcută pentru masa de scris este regulatorul de epistole și de facturi, compus de Iosif Levitus (Viena, strada Babenbergilor No. 9.) Într'un mod simplu, dar ingenios se așază epistolele, facturile ect. în ordine alfabetică în această măsură și se și păstrează în regulă; nu trebuie nici să le îndoiesci, ci le pui numai așa întregi, cum sunt în cutiă, și astfel ai tot-déuna și cuprinsul dinaintea ochilor. Printr'un simplu mecanism se pot și broșa epistolele după ce se așază în ordine, și în modul acesta căpătăm un tom de epistole aședate sistematic. Acest regulator de epistole este recomandabil pentru ori-ce comptoir, dar mai ales pentru călători, cărora le poate servi ca pult pentru scris, ca regulator și ca conservator de epistole.

Litere de tipariu din sticlă. O fabrică din Paris, care și-a scos patentă pentru producerea de sticlă nefragilă, produce de cât-va timp tipuri (litere de tipariu) escelente din sticlă solidificată. Se dice că aceste încercări au reușit de minune, și decă se va constata adevărul acestei faime, vom avea de a face cu un progres grandios pe terenul tipografiei. După cum asigură fabricantul, tipurile de sticlă sunt întocmai așa de agere, ca și cele de metal: se produc în aceleași forme, și pe lângă aceea mai au avantajul, că nu se tocesc, că în genere nu se strică ca să nu mai pōtă fi întrebuințate, că deși sunt cu mult mai durabile, costă mai puțin ca cele de metal, că nu suferă nimic nici chiar de răcire momentană, cum se întâmplă la procedura de stereotipare, și că nu espun pe culegători nici unei influințe stricătoare sănătăței, cum se întâmplă la manipularea cu litere de plumb. Atmosfera din tipografii este infectată de molecule de plumb și inveninarea cu plumb este un morb chronic la culegători. Acest reu se delătură, firește, decă se vor înlocui literele de plumb cu litere de sticlă. Noua invențiune merită dar în tot cazul atențiune din partea celor competenți în astă materie.

Cel mai mare posesor din America se crede a fi guvernorul de odinōră din Maine, Abner Coburn, care are o proprietate de 613,000 acres (circa 1000 mile pătrate engleze); din acestea 450,000 se află în Maine, 135,000 în Canada; în Wisconsin 35,000, tot-atâtea în Dakota, 20,000 în Michigan și în Minesota 18,000 de acres.

O societate anglo-franceză a cumpărat pentru 8½ milioane de franci un teritoriu inens în apropiere imediată de Paris. — între Columbus, Courbevoie și Bezons, pentru a zidi o cetate, calculată după terminul mediu pentru 11,000 de locuitori. Lucrătorii pentru construirea stradelor și a unor apeducte grandioase s'au și apucat de lucru, și Compania pune să zidescă 500 de case cu câte 2 etagie, care se vor vinde séu se vor închiria celor dintăiu coloniști. O încercare homonimă, zidirea cetății Vesinet între Paris și St.-Germain fusese începută cu 10 ani înainte de Alfons Pallu, și până astăzi a reușit de minune în executare.

Cafenelele se înmulțesc în Franția în măsură nemaî aușită, și numărul lor este socotit astăzi prea mic, prin cifra de 115.000.

Sinistrele maritime. Direcțiunea biuoului Veritas din Paris publică următoarea statistică a sinistrelor maritime semnalate în timpul lunei Decembre 1877 și care sunt privitoare la toate pavilionele: Năi cu pânze semnalate ca prăpădite: 40 engleze, 21 germane, 17 ameri-

cane, 11 norvegiane, 8 franceze, 8 holandeze, 5 italiene, 5 suedeze, 4 daneze, 1 spaniolă, 1 grăcă, 1 a republicii Guatemale, 1 portugheză, 3 pavilione necunoscut. totul este 132. În acest număr sunt considerate trei năi ca pierdute prin lipsa de știri de la ele. Năi cu vapor semnalate ca pierdute: 14 engleze, 1 germană, 1 spaniolă, 1 holandeză, 1 suedeză, 1 norvegiană, total 19. În acest număr intră ér una care este considerată ca pierdută din cauza lipsei de știri.

Ceva interesant despre marmoră. Dungile cele peștrite și curbe, care se numesc proverbial marmorare, totuș nu sunt calitatea cea mai frumoasă a marmorii, că-cî marmoră albă este cea mai scumpă. Marmoră e cel mai vartos din toate calcitele. Cea mai bună marmoră albă se exploata în anticitate din insula Paros; astăzi cea mai bună se găsește la Carrara, în apropierea orașului Genua. Colōrea ei albă și luciul catifelat, imităză mai bine colōrea peliței omului, și de aceea este cel mai potrivit mineral spre a fi întrebuințat pentru statue, de figuri omenesci. Michel Angelo lovea puternic în marmoră, fără pic de tēnă, că o va strica, dicēnd: statua stă însă-și ascunsă în pētră și trebuiește numai scōsă la ivelă. — Marmoră forte frumoasă, dar de colōre nēgră se scōte din Melchthal, în cantonul elvețian Unterwalden. Din acest soiū de marmoră sunt sculptate statuele din satul Sachsen, al acestui canton. În Bibliă încă se amintesc de marmoră; David o întrebuință pentru construirea de temple. Regele persic Ahasveros avea în Susa un palat înfrumșețat cu marmoră târcată. Și poetul elin Homer amintesc de marmoră. L. Cassa a posedat mai întâiu în Roma statue de marmoră adusă din străinătate. Bogatul Roman M. Lepidus puse mai întâiu să-i facă la ușî praguri de marmoră numidică. Mamurra, un cavaler roman din timpul lui Cesar fu cel dintăiu, care îmbracă cu marmoră părății casei, ce o avea în Roma pe muntele Colius. Metelus încă avea o casă de marmoră; ér August se fălia, că lasă în urma sa o Romă de marmoră, deși o găsește de cărămidă.

Datoriile câtor-va state. În Franția, totalul datoriei publice se urcă la cifra de 23 miliarde 403 milioane. După datoria franceză vine, aceea a Angliei care e de 19 miliarde 600 milioane; apoi aceea a Spaniei care se sue la 10 miliarde 243 milioane; aceea a Italiei 9 miliarde 883 milioane; Rusia datorește 9 miliarde 445 milioane; Austria 6 miliarde 810 milioane; și Turcia 4 miliarde 938 milioane. Belgia datorește 942 milioane; Elveția nu datorește de cât 31 milioane.

Statistică. India Britică. Un raport oficial, predat parlamentului asupra dominațiunii britice în India, cuprinde următoarele date interesante cu deosebire pentru timpul present: Teritoriul de sub administrațiunea britică este de 909,834 □ mile engleze, cu o populațiune de 191.065,445 suflete. Statele Inșilor cuprind un teritoriu de 573,052 □ mile și o populațiune de 48,263,978 suflete. Totalitatea posesiunilor cu inclusive cele franceze și portugeze din intrăgă India conține un teritoriu de 1.484,150 mile quadrate cu o populațiune de 239,978,595 suflete. Între cei 191.000,000 locuitori din India-britică aparțin 139,343,820 religiei inșilor, 1.174,436 sunt sikhs, 40,867,125 sunt Mohamedani, 2,838,851 se țin de religiei budistică și musulmană, 8,7,682 confesază religiei lui Christos, 5,417,304 sunt de alte religii; în fine legea a 332,227 suflete e necunoscută.